

FISKIVINNUNÝSKIPAN

FØLSK RÆÐUMYND

FISKIVINNA Tað ber ikki til at liggja á knøunum fyri útlendingum, tá tað gongur illa, fyri síðani at hirða teir á dyr, tá tað gongur væl. Tað sigur vinnulívsmaðurin Hanus Hansen og vísir á, at fyri hansara virksemi hevur útlendski kapitalurin skapt møguleikar, sum annars ikki vóru har

Jón Brian Hvidtfeldt

– Tað verður ein katastrofa, um útlendingar skulu burtur úr vinnulívinum. Hanus Hansen er avgjördur í spurninginum um útlendska kapitalin í fiskivinnuni.

Vinnulívsmaðurin heldur tað vera absurd at tosa um eigaraskap fyri seg, og figging fyri seg. Nakað sum annars ferð eftir ferð var ført fram á fiskivinnupolitiska kjakfundinum, sum var hildin í skúlanum við Ósanna, nú Torradagar eru í fiskivinnuhøvuðsstaði okkara.

– Tingini hanga saman. Tú kann ikki tosa um eigaraskap sum eitt, og figging sum nakað annað. So svartur og hvítur er heimurin ikki. Sigur tú null eigaraskap í fiskivinnuni, so verða sambondini flutt yvir á figgingina, og føroyskir politikarar sleppa also ongantið inn í ein útlendskan banka, sigur Hanus Hansen.

Hanus Hansen er virkin í fiskivinnuni, bæði á sjógvi og landi, hann hevur tætt samstarv við hollendingar og hevur eisini virksemi í Grønlandi. Tilsamans hevur hann eini 700 fólk í arbeiði og selir fyri 1,3 milliard krónur um árið.

– Latum okkum taka sum dømi, at útlendingar ikki longur sleppa at eiga í fiskivinnuni. Tað sum tá hendir er væl, at partarnir fara inn í ein útlendskan banka og

gera eina lánsavtalu, har man skrávar eitt sindur uppá rentuna. So fær útlendski íleggjarin sínar pengar tann vegin, um tað er tað, sum er málið, sigur Hanus Hansen.

Hann er fortørnaður inn á retorikkin um útlendingar í fiskivinnuni. Heldur at orðaskiftið er farið av sporinum:

– Tí mást tú eisini siga null útlendsk figging, um tú sigur null útlendskur eigaraskapur. Hitt er fjas, sigur Hanus Hansen og gevur greitt til kennar, at hetta er ikki hansara leistur fyri framtíðar fiskivinnu í Føroyum.

– Útlendingar koma sjálvandi hendavegin fyri at tjena pengar. Men teir koma eisini hendavegin fyri at taka kjansir og skapa nakað. Og við sær hava teir eisini vitan. Tað mugu vit also sum samfelag duga at síggja, sigur Hanus Hansen og peikar á sítt egna virksemi:

– Fyri okkum hevur útlendski kapitalurin skapt møguleikar, sum annars ikki vóru har. Røkke kom hendavegin, tí hann trúði uppá Næraberg-projektið. Hann figgjaði undirskotið og tað kostaði honum kanska einar 300 milliónir krónur, tá avtornaði. Men sum samfelag fing vit nógv burturúr og framvegis livir verkætlanin við útlendskum pengum í rygginum. Hollendingar settu pengar í virkið í Kollafirði, tá eingin annar trúði uppá tað.

Teir hava brúkt 100 milliónir uppá virkið, og í dag síggja vit úrslitið, sigur Hanus Hansen.

Vinnulívsmaðurin vísir á, at eisini hjá øðrum av stóru aktørinum í vinnuni hevur útlendski kapitalurin havt avgerandi leiklut.

– Normenn bóru triðingin av iløguni, tá nýggi Christian í Grótinum kom í 1997. Og tá Krúnborg kom til landið, áttu útlendingar eisini sín stóra leiklut har. Hesi skip, saman við Næraberg, vóru við til at fiska okkum stór rættindi av svartkjafti, soleiðis at Føroyar tá avtornaði fingufjórðingin av samlaðu svartkjaftakvotuni. Seinni hava Vinnan í Gøtu og Framherji í Fuglafirði, saman við íslenska Samherja, keypt rovinu eftir Faroe Seafood og fingið gongd aftur á virksemið har. Hetta eru alt dømi um útlendskan kapital, sum saman við føroyskum kapitali hevur skapað stór virði fyri okkara samfelag, sigur Hanus Hansen.

Vinnulívsmaðurin hevur hug at ilskast inn á vingluta politikkin um útlendingar í føroyskum vinnulívi.

– Tað ber snøgt sagt ikki til at liggja á knøunum fyri útlendingum, tá tað gongur illa, fyri síðani at hirða teir á dyr, tá tað gongur væl. Hetta er beinleiðis pínligt fyri okkum sum samfelag, sigur Hanus Hansen.

Bankin bindur

Vinnulívsmaðurin úr Klaksvík heldur tað vera fjas at tosa um eigaraskap og figging sum tvey heilt ymisk ting í føroyskari fiskivinnu. Formliga kanska, men í praksis er tað utopi.

– Øll fiskiskip, sum hava lán, eru so ella so bundin av sínum figgingarstovni. Eingin reiðari sleppur at selja nakað fiskiloyvi undan sínum skipi, til tað eru bindingarnar til bankan alt ov stórar, sigur Hanus Hansen.

Hansara uppáhald er tí, at

sjálvt um eigaraskapurin á pappírnum gerst 100 prosent føroyskur, so vil stýringin framhaldandi liggja hjá tí, sum figgjar. Hanus Hansen fer í lokalu søgubøkurnar eftir einum dømi:

– Vit minnst væl, tá Kjølbro í 1992 fór á heysin, alt sum tað var. Sundaberg og Skálaberg blivu keyptir burturúr, partapeningurin var hálvonnur millið, meðan lánini vóru 150 milliónir krónur. Øll figgingin kom úr Norra, og vit minnst tíðindini um, at norski bankin setti sum krav, at Svend Thulesen skuldi vera stjóri. Var tað kanska ikki dømi um, at figgingarstovnurin stýrir, spyr Hanus Hansen retoriskt.

Alivinnan er ofta tikin fram sum stóra sólskinssøgan í føroyskum vinnulívi síðstu árin. Størsti aktørurin, Bakkafrost, er skrásettur á keyppsskálanum í Oslo, og stórir meiriluti av partabrøvunum eru á útlendskum hondum. Herfyri brúkti Bakkafrost møguleikan at tekna hálva milliard í nýggjum lánsbrøvum.

– Eg hevði ikki sæð nakran trupulleika í at eitt

stórt, føroyskt reiðari bleiv skrásett á keyppsskálanum. Tað hevði givið øllum møguleika at seta pengar í, og hevði givið reiðarinum nýggjar møguleikar at útvega sær kapital, sigur Hanus Hansen, sum í sama viðfangi undirstríkar, at hann ongar slíkar ætlanir hevur við sínum virksemi.

Virðini

Á fiskivinnupolitiska kjakfundinum varð eisini ført fram, at mongu handlarnir í fiskivinnuni hava við sær ónormalar prísir, at fiskiloyvini pumpa prísirnar upp.

– Hví er tað ein trupulleiki, at virðini í fiskivinnuni økjast, spyr stóri vinnulívsmaðurin heldur provokerandi, fyri síðani at svara sjálvur:

– Tað burdi bara verið gott, tí tað førir pengar inn í vinnuna. Hetta er einki ó normalt. Eitt skip sum Gadus hevði óivað havt fleirfalt virði, um tað var selt í Norra, heldur enn í Føroyum. Karmarnir kring vinnuna avgera prísir, sigur Hanus Hansen.

Dømini um skipasølar síðstu árin, har reiðarar hava selt síni skip fyri stórar upp-

»Sjálvur haldi eg, at eingin útlendingur skal kunna eiga í ella hava avgerðarrætt ella ávirkan í feløgum, sum eiga føroysk fiskiskip. Tí ætli eg mæ at skjóta upp, at kravið frameftir verður, at feløg ella einstaklingar, sum eiga fiskifar undir føroyskum flaggi skulu vera heimahoyrandi, skrásett og hava høvuðssæti í Føroyum... Her skal viðmerkjast, at broytingarnar helst ikki koma at ávirka íslendskar ríkisborgarar, sum eiga í ella ætla at leggja pengar í føroysk fiskifør, tí í Hoyvíkssáttmálanum hava partarnir bundið seg til ikki at seta í verk nýggjar skipanir, ið gera mun á føroyskum og íslenskum borgarum.«

Brot úr uppritinum hjá Jacob Vestergaard til landsstýrisfund um at broyta fiskivinnulóggevuna

